

ГОДЛІС ЩАРКВЫ

РЭЛІГІИНА-ГРАМАДЗКІ ЧАСАПІС ПРАВАСЛАУНЫХ БЕЛАРУСАЎ

Выдае Рада Беларускае Аўтакефальнае Праваслаунае Царквы

Рэдагуе Калегія, Адрыс Рэдакцыі: Цана 1 да-12р

“The Voice of the Church”, 401 Atlantic Av., Brooklyn, N. Y., 11217

№ 47

КРАСАВІК — 1977 — APRIL

ГОД. 23

ВЯЛІКОДНАЕ АРХІПАСТЫРСКАЕ ПАСЛАНЬНЕ ДАСТОЙНАМУ СВЯТАРСТВУ, ПАБОЖНАМУ МАНАСТВУ І УСІМ БАГАЛЮБНЫМ ВЕРНІКАМ НАРОДУ БЕЛАРУСКАГА ХРЫСТОС УВАСКРОС!

Любыя і дарагія Браты і Сёстры нашыя!

Гэтымі величнымі і цудоўнымі словамі вітаем Вас з Вялікім Святам над святымі, радасцю, трыумфам неба і зямлі — Уваскрасенiem Хрыстовым — Вялікаднем! У гэты дзень неба і зямлі радующа і веселяща, бо ў гэты Дзень, — Яго-ж стварыў Госпад на радасць нам і на сучшэньне, — Непераможная Праўда Божая праз Уваскрасенне Хрыста з гробу ўсталала, цемру, зло, няволю і съмерць перамагла, і ад таго часу кожны год прыносяць нам радасць.

Будзем весляліца так, як калісьці весялліўся наш народ на Вялікдзень, калі ўсе, старыя і маладыя, абыймаліся і віталі сябе ўзаемна: ХРЫСТОС УВАСКРОС! — ЗАПРАЎДЫ УВАСКРОС! І Сам Хрыстос быў зь імі, і падобна, як да Жонаў Міраносіцаў, прамаўляў да іх: Радуйцеся! І душа кожнага зь іх, падобна да Апостала Тамаша, з вераю і любоўю адказвала Яму: Госпад мой і Бог Мой!

Радуймася і памятайма, што наша будучыня ў значнай меры залежыць ад таго, ці мы захаваем адзінства нашай рэлігійнай і нацыянальнай сілы, як заруکі нашай веры. Ці можа змарнуем гэтыя нашыя найсьвяцейшыя скарбы, як змарнаваў блудны сын, недастойны сваіх пабожных і мудрых бацькоў? А гэта, апрача радасці, у гэты Вялікі Дзень і перасьцярога нас ад тых, якія на судзе крычэлі: Укрыжуй, Укрыжуй Яго!

Прыгадайма і разывітальную прамову Збавіцеля нашага да Апосталаў: „Любеце адзін аднаго, як Я палюбіў вас... па гэтым пазнаюць вас усе, што Вы Мае вучні, калі будзеце мець любоў між сабою” (Ін. 13, 34-35).

Прыгадайма запаветы Хрыста — „Няхай не сумляваеца сэрца Вашае; верце ў Бога і ў Мяне верце” (Ін. 14, 1. Ня бойся, малы

статак: бо Айцец Ваш дабраволіў даць Вам Уладарства” (Лук. 12, 32). Пра гэта не адзін раз прыпамінае нашая Святая Беларуская Праваслаўная Царква, якая ад пачатку свайго адраджэння перажыла і перажывае цяжкія часы. Яна кліча дзяцей: „Прыйдзеце да мяне ўсе струджаныя і абцяжаныя, і Я супакою вас” (Мц. 11, 28). А Святая Царква ёсьць тою скарбніцаю нашаю, у якой уложены вялікія каштоўнасці — асновы народнага і культурнага жыцця. Царква ёсьць вечна цякучаю крыніцаю Боскага Ласкі, якая перароджвае людзей і накіроўвае іх да збавенія і перамогі добра над злом, праўды над няправдаю. Таму знаходзячыся далёка ад роднага краю ў гэты Вялікі Святы Дзень і заўсёды прытулемся да Яе, як дзецы да роднае маці, і не забываймася пра тое, што толькі пад апекаю Ўласкрасшага Збавіцеля і Яго Святой Царквы можа людзтва ўласкраснуць да лепшага жыцця.

Знаходзячыся цяпер сярод людзей іншае веры і навет сусім няверачых, мы павінны добра затрымацца над пытаньнем, ці мы будзем у будучыні цвёрда трymацца веры сваіх бацькоў, пяраймем іхную духовую традыцыю, ці будзем шукаць нечага новага ды губляць скарбы духовыя веры нашае у Ўласкрасшага Хрыста Бога нашага?

З волі Господа Бога нашага прыбылі мы сюды не па тое, каб узбагачацца матарыяльна, але дзеля того, каб зъберагчы ўсё вялікае і святое, чым славіўся наш Народ. Будуючы родныя храмы, пабудуйма храмы сэрца нашага. Няхай у ім съвеціць бязъмежная любоў да Господа, да Праваслаўнае Веры, да роднае мовы і да ўсяго добрата беларускага. На нас ляжыць абавязак быць дастойнымі дзяцьмі свайго Народу: захаваць Праваслаўную Веру, родныя съвятыні і папоўніць шарэгі Духавенства.

Таму, мы з Верою і Надзеяй, як Архіпастыры вашыя, з любоўю Божай вітаем вас з Вялікім, Радасным і Пераможным Святым УВАСРАСЕНЬНЕМ ХРЫСТОВЫМ — ВЯЛІКАДНЕМ! Пасылаем вам і ўсяму нашаму слаўнаму Беларускаму Народу нашае Архіпастырскае дабраславенства. Няхай у гэты Дзень між намі запануе духовы супакой, брацкая любоў Есця, каб ня толькі мы, але і ўесь наш паняволены народ цешыўся і радаваўся ў Святыле Уласкрасеньня Хрыстовага.

Ласка ѹ Супакой Господа нашага Ісуса Хрыста, Любоў Бога Айца ѹ Лучнасць Святога Духа няхай будзе з усімі Вамі, цяпер і заўсёды ѹ павек вякоў. Амін.

З Ласкі Божае

**Пакорны ѹ Богу Мітрапаліт Андрэй
Пакорны ѹ Богу Архіепіскап Мікалай**

Вялікдзень

Лета Божага 1977.

* * * * *

З УВАСКРАСЕНЬНЕМ ХРЫСТОВЫМ

в і т а е м

Высокадастойных Уладыкаў нашых

Мітрапаліта АНДРЭЯ

Архіепіскапа МІКАЛАЯ

Пачэснае Святарства і Царкоўны клер БАПЦарквы

Усіх Братоў і Сёстраў у Хрысьце

Увесь Беларускі Народ на чужыне і на Бацькаўшчыне —

ХРЫСТОС УВАСКРОС! — ЗАПРАЎДЫ УВАСКРОС!

Рада БАПЦарквы

* * * * *

УВАСКРАСЕНЬНЕ ХРЫСТОВАЕ

У гэты дзень радасны Вялікодны съпей прыносіць радасную вестку ўсяму съвету пра тое, што Хрыстос Уваскрос, перамогшы съмерць і дараваўшы нам жыцьцё вечнае. У гэты дзень у хрысьціяніна зынікае сум, і з яго памяці зынікае гарасцьць цяжкіх будзённых перажываньняў.

У дзень Святлага Христовага Уваскрасенія мы съяткуем ня толькі царкоўна-гістарычную падзею. У гэты дзень чалавек-хрысьціянін, які верыць у Хрыста, спадабляеца ўдзелу ў Боскай славе Уваскросшага Збавіцеля. Душа, якая пррабывае на зямлі, духова спадабляеца бачыць, як адчыняюцца дзіверы Уладарства Божага перад Пераможцам съмерці, і перажывае нявымоўна-радаснае пачуцьцё вечнага шчасця ў тым Уладарстве.

Святлае Уваскрасеніе Христовасе — гэта крыніца нашай хрысьціянскай веры. „Калі-б Хрыстос не Уваскрос, дык і навука наша дарэмная, дарэмная была-б і вера нашая” (Кар. I: 15, 14). Хрысьціянская вера нааугл не магла-б існаваць, калі-б Христовася навука на зямлі закончылася Ягонаю съмерцю, а не Уваскрасенінем. Ці спрамагліся-б апосталы на сілу праводзіць навуку Христовую па ўсім съвеце, маючы вялікія перашкоды і нясучы нязымерны цяжар аж да мучаніцкае съмерці, калі-б Таго, Хто абяцаў ім жыцьцё вечнае, Самога перамагла съмерць? Ці-ж не разъбегліся вучні ў страху і роспачы, калі Хрыстос ішоў на крыжовую съмерцю? Ці-ж не радаваліся Ягоныя ворагі, у надзеі, што з съмерцю Хрыста Ягоная навука і ён Сам пярайдуць у забыцьцё? А пасля гэтага напрацягу доўгіх стагодзьдзяў якая-б сіла магла зберагчы хрысьціянскую веру; на якой апоры стаяла-б хрысьціянская царква, калі-б Тварэц яе быў звычайнім съмяротным чалавекам, а ня Сынам Божым, Збаўцам Съвету, Які перамог съмерць? Вось чаму бязбожнікі ды іншыя ворагі хрысьціянства намагаюцца пярэчыць факту Уваскрасенія Христовага. І звычайна іхныя выслікі бязмэтныя, бо пра Уваскрасеніе заўсёды съветчыла гісторыя.

Уваскрасеньне Хрыстовае — гэта невычарпаная крыніца хрысьціянскае надзеі. А перадусім — гэта надзея на нашае уласнае ўваскрасеньне ды вечнае жыцьцё. Праз Уваскрасеньне Хрыстовае съмерць згубіла сваю страхатлівую сілу. Хоць праўда, яна яшчэ і цяпер прыпныяе бязылітасна зямное чалавечас жыцьцё, але яна ўжо ня страшная, як паўсяднае зынішчэнне жыцьця на зямлі, што магло-б стацца бяз веры ў Уваскрасеньне. Съмерць ужо ня страшная для нас, як сіла, што паралізавала-б усялякую мэту жыцьця. Надзея на будучае ўваскрасеньне, якую даў нам Сваім уласным Уваскрасеньнем Збавіцель Хрыстос — гэта жыцьцятворчая сіла хрысьціянства. Усё тое добрае і съятое, што мы, як хрысьціяне робім навет у найцяжэйшых абставінах — гэта усё мае сваю аснову ў надзеі на Уваскрасеньне. Гэта надзея не дазваляе нам упадаць у роспач, калі перажывам цяжкую страту, або калі крыж нашага зямнога жыцьця вельмі цяжкі. Бо ў той час перад намі зьяўляецца Галгофа, а паслья яе — зарніца Уваскрасеньня.

З Уваскрасеньня Хрыстовага мы асабліва можам пазнаць любоў Божую да нас, грэшных, няўдзячных і нявартых. Бо калі ўся місія Хрыстовая на зямлі была актам Найвышэйшай Боскай Любові (Ін. III, 16), то Яго съветлае Уваскрасеньне было пацьверджаньнем і вечным запэўненнем тае Любові. Ён для нас перамог съмерць, дзеля нас зынішчыў уладу злыдня, для нас уваскрасіў нашу ўпаўшую грэшную істоту і ўзынёс яе да нябёсе, адчыніўши тым шлях туды і ўсім нам. Гэта зрабіла для нас Боскую Любоў. Уваскрасеньне Хрыстовае кліча да жыцьця і нашу шчыроту, адданую любоў да Бога і бліжняга, накіроўвае да жыцьцятворчасці і змацненя яе. Таму няма нічога дзіўнага, калі ў часе Вялікодных съвят, мы бачым навакола шмат праяваў хрысьціянскае любові. Няма нічога дзіўнага, калі мы, напоўненыя вышэйшай, незямною радасью-любоўю, вітаем адзін адзінага ратасцым прывітаньнем: ХРЫСТОС УВАСКРОС! І ня дзіва, калі у часе съвят зынікае варожая злосць і ўсе грахоўныя думкі, а ўсе адчуваюцы сябе адзінаю Боскаю сям'ёю. Ня дзіва, калі ў часе съвят павялічвающца справы міласэрдзя.

Трэба толькі, каб тыя высокія хрысьціянскія чеснасці, тая съветлая і чыстая радасць душы, што абаграюць нас у часе съвят, не пагасьлі напрацягу першага будзённага дня. Іх належыць захоўваць і разъвіваць у сабе напрацягу ўсяго жыцьця. Хрыстос Бог, уваскрасіўшы памершых, увасрасіў ад грахоўнае съмерці і нашу людzkую істоту, асьвяціў яе і падняў да найвышэйшых нябесных вышыніяў. Памятуючы пра гэта і праслаўляючы Тварца і Збавіцеля нашага за той найбольшы падарунак Яго Любові, кіруймася ў жыцьці так, каб щтодзённымі справамі мы перамагалі зло, ды заўсёды маглі мець асалоду і незямную радасць і быць удзельнікамі Славы Уваскрасеньня.

(З твораў св. Айцоў)

НА НЯДЗЕЛЮ АПОСТАЛА ТАМАША

У души кажнага чалавека існуе імкненіне да праўды, дабра і красы. На шляху да гэтых асягненняў вялікае значэнне маюць нашыя пачуцьці ды разум. Аднак, як бы чалавек ні ўзбагачваў свае веды, разглядаючы мінулае і заглядаючы ў будучыню, на якую б вышыню ён ні падымаўся, ён заўсёды нарэшце мусіць прызнаць сваю абмежаванасць, і там, дзе канчаецца разум, пачынаецца вера. З гэтага пункту гледжаньня вера ў сваім найвышэйшым прайўленыні зьяўляецца таксама Ведаю-навукаю.

Такое веды ў часе зямнога жыцця Ісуса Хрыста ня мелі навет Ягоныя вучні, бо яны ня былі яшчэ прасвятылены Духам Святым, да зыходу на іх Св. Духа ў Пяцідзясяты Дзень. Гэта, калі аднаго разу Христос запыталаў, за Каго яны Яго ўважаюць, толькі Апостал Пётра адказаў: — Ты Сын Бога Жывога. І сказаў яму Христос: „Щасльівы Ты Сымоне, сыне Іонін, бо ня цела і кроў адкрылі табе гэта, (г. з. сваім разумам ты гэтага не пазнаў-бы), але табе адкрыгү гэта Айцец Мой Нябесны” (Мац. 16, 17-17).

А калі Христос быў укрыжаваны, дык навет Апосталы ў страху пакінулі Яго і разъбегліся, бо ўважалі, што усё скончана. Праўда, Збавіцель няраз гаварыў ім раней, што Ён прыйме зьдзекі, зьнявагі, біцы ё і памрэ на крыжы, але на трэйці дзень увасросыне. Але людзкі разум Апосталаў ня мог тады гэтamu паверыць! Апосталы не паверылі навет і тады, калі жоны Міраносіцы прыбеглі да іх і сказалі: ХРИСТОС УВАСКРОС!

А толькі тады, калі уваскросшы Христос Сам зъявіўся ім і прывітаў іх: — Mір вам! — толькі тады яны ўжо нязломна ўверылі, і ўжо гатовыя былі з радасцю памерці за Яго.

Як ведама з Св. Пісьма, у першы дзень Свайго ўваскрасеньня Христос перадусім зъявіўся Маці Сваёй, паслья Жонам Міраносіцам, і ўрэшце Апосталам, апрача Тамаша. Калі-ж Тамаш пачуў ад Апосталаў пра Уваскрасеньне Хрыста, то гэтая вестка паказалася яму такой непраўдападобнай, што ён рашуча заяўіў: — Пакуль не пабачу на руках Ягоных ранаў ад цвякоў і не ўлажу пальц мой у раны Яго прабітага боку, не паверу. — Вось-жа для Тамаша праўдаю было толькі тое, што можна было сцьвердзіць рукамі і вачыма, вонкавымі пачуцьцямі.

На восьмы-ж дзень, калі ўсе Апосталы сабраліся ізноў на малітву, замкнуўшы дзьверы дзеля страху ад Юдэяў, перад імі зноў зъявіўся Христос і прывітаў іх MІР ВАМ! А паслья гэтага заразэжа зъвярнуўся да Тамаша і сказаў: — Тамаш, дай сюды пальц твой і паглядзі на рукі Mae, і ня будзь няверным, але веручым. — Цяпер Тамаш ужо з вялікім захапленьнем усклікнуў: — Госпад мой і Бог мой! А Христос з дакорам сказаў яму: — Ты паверыў таму, што пабачыгү, шчасльвия тыя, якія ня бачылі, але паверылі!

У ПЯТЫЯ УГОДКІ СЪМЕРЦІ АЙЦА Д-РА ВІКТАРА ВОЙТАНКІ

25-га красавіка 1977 году славунаеца пяць год ад дня, калі адыйшоў у вечнасць усім ведамы і шанаваны адраджэнец БАПЦарквы съв. памяці айцец доктар Віктар Войтанка. Сёняня ў гадавіну ягонае съмерці прыстайна будзе кароткім успамінам ушанаваць памяць яго, як съвтара, доктара і беларускага дзеяча.

Съв. памяці а. Віктар нарадзіўся 6-га лістапада 1912 году ў вёсцы Мачульня, Наваградзкага павету. Пачатковую асьвету атрымаў у мястэчку Дварэц, сярэднюю ў Баранавічах, вышэйшую — у Віленскім Універсітэце Сыцяпана Баторага, дзе атрымаў дыплём доктара мэдыцыны.

Праз уесь час сваіх студыяў належалаў да арганізацыі Беларускага Студэнцкага Саюзу. Будучы яшчэ на першым курсе ўніверсітэту, браў чынны ўдзел у рэлігійным жыцці. Пра тое съветчыцы факт дэлегаванья яго ад Студэнцкага Саюзу, як сына съвтара, у 1931 годзе да Уладыкі Хвядоса ў Свята-Духаў манастыр, каб Уладыка выдаў пасланыне да ўсіх

У Святым пісьме гаворыцца, што Тамаш быў, як цяпер кажуць, практичны чалавек. Ён верыў толькі таму, што бачыў, або да чаго мог дакрануцца сваімі пальцамі, як гэта наглядаеца ў малых дзяцей. Але нажаль і цяпер у сэнсе веры ёсьць яшчэ шмат людзей, якія хочуць усё вымераць, усё палажыць на вагу, папрабаваць, памацаць пальцамі. А Хрыстос добра ведаў гэтую слабасць розуму людзкога ў духоўных справах, якіх ніяк ня можна палажыць на вагу, таму і даў нам гэтую Сваю Навуку пра Апостала Тамаша.

Але хто-ж гэтая шчасльвия? Гэта тыя, сапраўдныя хрысьціяне, якія нягледзячы на свае слабасці, цвёрда вераць у Господа нашага Ісуса Хрыста, у Ягонае Ўваскрасеньне, хоць цялеснымі сваімі вачымі і на бачаць Яго. Таму мы не павінны ставіць на вышэйшае месца людзкія веды, бо яны, згодна слова Апостала Паўла, толькі напаўняюць нас гардыняю-пыхаю, тады-ж калі вера і любоў ёсьць асноваю хрысьціянскае навукі. Мы павінны стала памятаць і аб tym, што жыццё вечнае палягае на tym, каб мы пазналі Адзінага Праўдзівага Бога, Ісуса Хрыста, Каго Бог паслаў. А пазнаць Бога можна толькі праз веру і любоў. Таму трэба адкінуць усякія людзкія разважаныні, ды з вераю ісці за Хрыстом, тады можам належаць да тых Шчасльвых, якія хоць ня бачылі Господа, а паверылі, на радасць тут на зямлі.

Асабліва цяпер мы мусім дакладна зразумець тое, што запраўды шчасльвия тыя, якія вераць у Яго, Бога і Спаса нашага, бо яны заўсёды супакойныя, міласэрныя, выбачэнныя поўныя, а гэта і ёсьць шчасльцем нашым на зямлі. І сяньня, калі ѿмныя сілы намагаюцца прытуліць у душы чалавека адчуваюне гэтага шчасльця, Хрыстос праз Апостала Тамаша зноў прамаўляе да нас: — Нічога ня бойцеся! Толькі верце. Я перамог цемру і зло, пераможаце і вы ўсялякія цяжары душ вашых. Таму з пакораю і любоўю, як Апостал Тамаш, прамовім да Яго: — Господ мой і Бог мой!

святароў Віленска-Літоўскай Епархіі адслужыць малебен з нагоды 25-га Сакавіка. У ўспамінах а. Віктара зазначана: — ці раз мне давялося хадзіць да Ўладыкі Хвядоса. Хадзілі і іншыя, але толькі адзін раз быў адслужжаны малебен у старой Св. Мікалаеўскай Царкве, якую збудаваў яшчэ Канстантын Астрожскі, ведамы гэтман Вялікага Княства Літоўскага, моцны абаронца праваслаўнае веры ў часе вуніі. Звычайна, усе просьбы і ходаньні, каб пропаведзі адбываліся ў беларускай мове ў Епархіях Віленскай і Горадзенскай, ня браліся на ўвагу. За даўгі час расейскага панавання ўсталілася расейская мова.

У часе нямецкай акупацыі немцы не перашкаджалі беларусам разбудоўваць сваё царкоўнае жыцьцё. Але ня было падрыхтаваных людзей для ачолення Царквы. Тады пачаліся ходаньні для паставлення Епіскапаў для Беларуское Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквы. І ў гэтым можа найбольш прыслужыцца др. Віктар Войтанка.

Захадамі прадстаўнікоў Беларусаў быў здабыты дазвол ад Мітропаліта Дыянісія для двух архімандрытаў — Філафея і Апанаса — ехаць на Беларусь для паставлення іх у Епіскапы. Архімандриты Філафей прыехаў на Беларусь ужо ў другім месяцы нямецкай акупацыі. Пражыў у Баранавічах у Д-ра Войтанкі два тыдні. Пасьля гэтага Д-р. Войтанка адвёз яго ў Жыровічы да Мітропаліта Панцеляймана, дзе, супольна з прыехаўшым Епіскапам Бенедыктом, была ўзгоднена хіратонія Архімандрытаў Філафея і Апанаса, і быў абгавораны плян далейшае рэлігійнае працы. Хутка Архімандрity Філафей і Апанас былі пасвячаны ў Епіскапы.

У tym часе, у 1942-ім годзе, быў скліканы Сабор у Менску на якім была абвешччана Беларуская Аўтакефальная Праваслаўная Царква.

Як ведама, палітычны падзеі сталіся няспрыяльнымі для Царквы. Царкоўнае Ачоленне з духавенствам і досыць паважнай часткай народу пакінула край. Епіскапы Філафей і Апанас, аднак, не апраўдалі даверу вернікаў БАПЦарквы. Ужо на эміграцыі яны пакінулі асірочанай БАПЦаркву і адыйшлі да расейскага зарубежнае царкви.

Праканаўшыся канчальна ў зрадзе Епіскапаў, прадстаўнікі арганізаціі беларускага грамадства і асабліва Д-р Войтанка, пачалі шукаць іншых шляхоў да аднаўлення БАПЦарквы. Др. Войтанка меў перамовы з Епіскапам Украінскага Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквы Уладыкам Сяргеем, які пагаджаўся ачоліць БАПЦаркву. Тады ад беларускіх арганізацыяў і вернікаў БАПЦарквы была скіраваная просьба да Сыноду Украінскага Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквы, каб адпусціць Уладыку Сяргея для ўзначалення БАПЦарквы. Просьба была залагоджана прыхільна, і Уладыка Сяргей БАПЦаркву ўзначаліў.

У выніку гэтага быў скліканы 5-га чэрвеня 1948-га г. Сабор у Канстанцы, дзе жыў Уладыка Сяргей, на якім адбылося аднаўленне БАПЦарквы. І тут трэба прызнаць заслугу перадусім Д-ру Войтанку.

У месцы Розэнгайме, у Нямеччыне, 19-га сінегня 1948 г. быў хіратанізаваны Архімандрит Васіль на другога Епіскапа БАПЦарквы.

У tym часе пачалася масавая эміграцыя Беларусаў з Нямеччыны ў розныя краіны вольнага съвету.

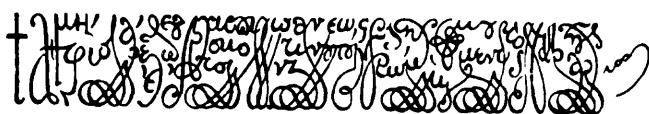
Ужо ў ЗША Д-р Войтанка стала дбаў пра дабро і развой Царквы. А бачачы, што ў БАПЦаркве адчуваецца нястача святароў, пастановіў прыніць святарскі сан. Пасвячэнне яго ў сан ерэя выканана Архіепіскапом Васілем 15 чэрвеня 1969 году.

Напрацягу свае кароткае святарскае дзеяньніці ён выказаўся ахвярнай працай на рэлігійнай ніве. І ў рэлігійнай працы ўсе выслікі пакладаў, каб Багаслужбы адбываліся ў беларускай мове.

Вечная Яму памяць!

КАЛЯДНАЕ ПРЫВІТАНЬНЕ УСЯЛЕНСКАГА ПАТРЫЯРХА

ДЭМЭТРЫЁСА ДА МІТРАПАЛАТА АНДРЭЯ

'Архім. Порт. 873'

'Ιερώτατε Μητροπολίτα κύριε Ἀνδρέα, ἐν Ἀγίᾳ Ι.νεύμιατι ἀγαπητέ ἀδελφέ καὶ συλλειτουργέ τῆς ἡμῶν Μετριότητος, χάρις εἶη τῇ ὑμετέρᾳ Ἰερότητι καὶ εἰρήνῃ παρά Εεοῦ.

'Ἐν εὐχαριστίᾳ ἀποδέομεν τῇ ὑμετέρᾳ ἀγαπητῇ Ἰερότητι καὶ τὸν ἀφ' ἡμῶν ἐπὶ ταῖς ἀγίαις καὶ μεγάλαις ἐορταῖς τῆς κατά σάρκα Γεννήσεως καὶ ἐν τῷ κόσμῳ Ἐπιφανείας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀδελφικὸν χαιρετισμόν, διαρκῆ τὴν χάριν καὶ τὴν χαράν τῶν Χριστουγέννων αὐτῇ καὶ τῇ τῇ ποιμαντορικῇ αὐτῆς συνέσει πεπιστευμένη λογικῇ ποίμνῃ εὐχόμενος.

Καὶ τὸν ἐπιτέλλοντα δέ νέον σωτήριον ἐνιαυτόν αἴσιον, εἰρηνικόν καὶ φορδν παραμυθίας καὶ πάσης ἀγαθωσύνης τῇ υμετέρᾳ Ἰερότητι καὶ τῷ ποιμνῷ αὐτῆς ἐπευχόμενοι, αίτούμεθα ἐπ' αὐτῇ τὴν χάριν καὶ τῷ ἄπειρον ἔλεος τοῦ Κυρίου.

Христоўгевна 1976

*Божая молада
Христоўгевна
Андрэй і Хрыстъ альфраг*

Ваша Свяцейшасьць, Мітрапаліт Андрэй — Ласка Божая няхай будзе з Вамі. З глыбокім прызнаньнем шлём Вам нашае братэрскае вітаньне ў час гэтых Вялікіх і Святых дзён Нараджэння Господа нашага Іесуса Хрыста; каб сьветлая радасьць Каляды прадоўжылася Вам і Вашай благаславёной пастве.

Мы молім Бога, каб надыйходзячы Новы Год быў мірным і каб прынёс ўсё найлепшае Вашай Свяцейшасьці і Вашым вернікам. Каляды, 1976.

Патрыярх Дэмэтрыёс

(Пераклад з грэцкае мовы)

ЗВАНЫ

Калі вялікодныя званы весяляць нас сваёю съвяточнаю моваю, што гоманам нясецца да нас і выклікае ў нашай душы ўзьнёслія радасныя настроі ў гэтых невясёлых часох, дарэчы будзе прыпомніць сёе-тое пра паходжанье званоў, і іхную царкоўную службу.

Ня можам нічога пэўнага сказаць, калі і дзе найперш зьявіліся званы. Некаторыя вучоныя архэалёгі выказваюць думку, што званы паўсталі ўпяршыню у кітайцаў за тысячы гадоў перад прыходам Ісуса Хрыста. Ведаем з Святога Пісьма, што малыя званочки мелі таксама юзэі перад прыходам Хрыста. Паводле абрадавых правілаў старазапаветных, прывязвалі яны малыя званочки ўнізе багаслужбове вопраткі першасвятара, каб было чуваць, калі ўваходзіў на Багаслужэнне ў съвятыню, якія часткі Багаслужэння выконваў і калі выходитзіў з съвятыні. Вялікіх званоў яны ня ведалі, а ў багаслужбовых спраавах паслугоўваліся трубамі. (Ведамыя Ерыхонскія трубы). На голас трубаў сходзіўся народ на малітвы і Багаслужбы, асабліва ў съвяточныя і юбілейныя дні.

У Хрысьціянскай Царкве ня ўжывалі спачатку ні званоў, ні трубаў, галоўна дзеля прасльеду хрысьціянскае веры. Хрысьціяне ў першых стагодзьдзях сходзіліся на малітвы і Багаслужэнні ў катакомбах, большаю часткаю, патаемна. Паслья кожнага Багаслужэння съвятар або дыякан абвяшчалі, дзе і калі адбудзеца наступнае Багаслужэнне.

Толькі паслья наданыня Царкве свабоды, хрысьціяне маглі голасна склікацца на Багаслужэнні. Рабілі гэта рознымі способамі і знакамі, што іх перш ужывалі ў манастырох, а з часам некаторыя з іх прыняліся па ўсіх цэрквах. У манастырох былі розныя звычай і спосабы склікання на малітвы і Багаслужбы. У Егіпце былі манастыры, дзе манахі склікаліся трубою, у некаторых палестынскіх манастырох — стукатам малатка ў дзвіверы, а ў жаноцкіх манастырох съпевам „Алілuya”.

Найчасцей ужывалі „білаў,” і „клепалаў” — дошчак або бляхаў, па якіх білі дрыўлянымі або металёвымі малаткамі. Білы выдавалі глухія, мацнейшыя тоны, а клепалы вышайшыя і гучнейшыя. Такіх білаў і клепалаў ужывалі па ўсіх цэрквах, асабліва на ўсходзе, цэлымі стагодзьдзямі.

Іншыя прывітаныні:

- Ад Патрыярха Ерусалімскага Бенэдыкта;
- Ад Архіепіскапа Яковаса, Экзарха Канстантынопальская Патрыярхія на Амэрыку;
- Ад Архіепіскапа Атэнагора, Экзарха Канстантынопальская Патрыярхія на Англію;
- Ад Мітрапаліта Месьціслава, Украінскай Праваслаўнай Царквы ў З.Ш.А.;
- Ад Мітрапаліта Міхailа, Украінскай Праваслаўнай Царквы ў Канадзе;
- Ад Епіскапа Уладзіміра, Украінскай Праваслаўнай Царквы ў Бразіліі;
- Ад Епіскапа Ірынея, Сэрбскай Праваслаўнай Царквы ў З.Ш.А.;
- Ад Епіскапа Дымітрыя, Сэрбскай Праваслаўнай Царквы ў Аўстраліі і Новай Зэляндыі.

Званы пачалі паволі ўводзіць для царкоўных мэтаў толькі ў V стагодзьдзі, і найперш толькі на заходзе.

Некаторыя вучоныя архэалёгі выводзяць пачаткі званоў з лацінскіх назваў званоў. Таму што звон у лацінскай мове называецца „ноля”, прыпісвалі ўвядзенне званоў епіскапу Паўліну, які жыў у горадзе Ноля у V стагодзьдзі. Іншыя зноў апіраліся на лацінскую назову звана „кампана”, і паказвалі на месца нарадзінаў на правінцыю Кампанію, дзе былі капальны медзі, з якой выраблялі званы.

Агульна ўведзены званы да царкоўнага ўжытку на заходзе ў VII ст., праўдападобна пры папе Савініяне. На ўсход прыйшлі званы з Венециі, і іх пачалі ўжываць у царквох толькі ў IX стагодзьдзі. У 865 годзе венециянскі дож Орсо I прыслал у Константынопаль у падарунак візантыйскому цару Міхailу III тузін метных, з сярэбранаю дамешкай, званоў. Падараваныя званы павесілі на башце, пабудаванай для іх поруч з велічным Сафійским Саборам.

Да гэтага часу Візантый званоў ня ведала. Ня гук званоў склікаў тут хрысьціянаў на маліту: для гэтага ўжывалі біла-дошкі, у якія калацілі калатушкаю — клепалам.

З Візантый нашчадкі італьянскіх званоў сталі прасоўвацца ў суседняй праваслаўнай краіны — і далей на поўнач у рускія княствы.

Зацемка аб прыбыцці званоў на Русь у летапісе датавана 988 годам. Захаваліся рэчавыя доказы іх даўняга зьяўлення ў Кіеве: у руінах Дзесціцінай Царквы, разбуранай татарамі ў 1240 годзе, былі знайдзены два паямэтровыя званы — быць можа, тыя самыя, што павесіў у пачатку XI стагодзьдзя кіеўскі князь Уладзімер Вялікі.

Але толькі ў XII стагодзьдзі Летапіс разказвае пра першыя званы, вылітыя мясцовымі майстрамі („колоколы принесе ис Кыева, другие ту солье”).

На заходніх украінскіх землях — Галічыне — званы вылівалі за княскіх часоў у сяле Колоколыні у Рагатынскім павеце. „Колокол” стала украінская назова звону.

З увядзеннем званоў да царкоўнай службы сталі яны улюбленым надоб'ем хрысьціянаў, што па ўсе часы рада іх набываюць для сваіх цэркваў і цешацца імі. У першым крыжавым паходзе ў Святую Зямлю з мэтаю вызвалення яе з-пад панавання туркаў, правадыр хрысьціянскага войска пасля здабыцця гораду Ерусаліму ў 1099 годзе, справіў каля ерусалімскай царквы сьв. Гробу 18 званоў, якія мелі загаманіць сваёю словы падзялі Усявымі.

З прыняццем хрысьціянства зьявіліся таксама званы і на беларускіх землях, прывезеныя з Візантый. Але дзеля таго, што спосабу адлівання званоў ня ведалі ў нас, ужывалі доўгі час у нашых цэрквах білаў і клепалаў, якія прымацоўвалі пры ўваходных царкоўных дзвярох.

На нашых землях першыя званы зьявіліся праўдападобна ў XI стагодзьдзі. Як кажа пісьнір „Слова аб палку Ігараўым”, полацкі князь Усяслаў Чарадзей, седзячы ў турме ў Кіеве, чуе званы, якія звоняць на заутраню ў царкве сьв. Сафіі ў Полацку.

Здаўна быў звычай у нашым народзе спраўляць па некалькі, хоцьбы і невялікіх, званоў, якія выдаюць разам гарманічныя галасы, якія народ з любасцю слухае, а на чужыне няўмоўна па іх тужыць.

Няма цяпер званоў на Бацькаўшчыне. Варожыя сілы забралі званы, зруйнавалі званіцы і цэрквы.

Але прыйдзе час, калі званы зноў загамоняць і будуць цешыць нас, як і раней, сваімі мілагучнымі гукамі.

УСЕПРАВАСЛАУНАЯ ПЕРАДСАБОРНАЯ НАРАДА

У нядзелю 21 лістапада 1976 г. адчынілася Перадсаборная Нарада ў Шамбезі каля Жэневы, у Праваслаўным Цэнтры Канстантынопальской Патрыярхіі.

На Нарадзе прысутнічала 30 архірэяў, якія прыехалі з прадстаўнікамі ад съвтарства і з вернікамі-спэцыялістамі у разгляданых пытаньнях на Нарадзе. Старшынёю Нарады быў Мітропаліт Канстантынопальскаяе Патрыярхіі Мэлітон.

Мітропаліт Мэлітон заўчасу заявіў журналістам, што Нарада ня будзе парушаць дагматычных і палітычных пытаньняў. Перад Нарадай, такім чынам, стаялі пытаньні чиста практычнага парадку.

Нараду адчыніў Мітропаліт Мэлітон, які ў сваёй прымове заклікаў прысутных да згоднай і адзінадушнай працы. Прадчуваў відаць ён тое, што сталася ў наступным дні.

Маскоўская дэлегацыя на другі дзень прачытала пратакол паседжання Свячыні. Сыноду ў Маскве, у якім накінулася на Канстантынопаль з абвінавачаньнем у парушэнні канонаў. У чатырохнаццацёх пунктах пералічаны галоўныя парушэнні, пачынаючы ад 1922 году. Прадстаўнікі Канстантынопаля, зразумела, адчулі гэта балюча.

Пасля Маскоўскіх закідаў Нарада старалася закончыць сваё паседжанье спакойна, амаль нічога не вырашаючы, пра што гаворыць тэкст завяршальнага камунікату.

КАМУНИКАТ

Першае Перадсаборнае Усеправаслаўнае Нарады.

(Пераклад з грэцкага)

Згодна адзінадушнаму вырашэнню ўсіх Праваслаўнае Царквы, паводле чыну, Яго Богувернае Свяцейшаслава Усяленскі Патрыярх Дымітрыёс склікаў Першую Перадсаборную Усеправаслаўную Нараду, якая сабралася 21-га лістапада 1976 году ў Праваслаўным Цэнтры Усяленскае Патрыярхіі ў Шамбезі (Жэнева), праца якое закончылася 28-га лістапада.

I. На гэтай Нарадзе ўдзельнічалі дэлегацыі ўсіх памесных Праваслаўных Цэрквяў, апрача Грузінскае Царквы, якая не магла прыбыць з тэхнічных прычын.

II. Нарада ставіла перад сабою мэту пасунуць уперад падрыхтову Святога і Вялікага Сабору Праваслаўнае Царквы; і ў перспектыве хутчайшага, па магчымасці, склікання гэтага Сабору, у згодзе з раней прынятай міжправаслаўнай пастановай і ў выніку адбытых між тым міжправаслаўных абмеркаваньняў, займалася наступным парадкам дня:

1. Перагляд каталогу тэмаў Святога і Вялікага Сабору.
2. Разгледжаньне мэтадалёгіі падрыхтоўкі Сабору адносна гэтых тэмаў.

3. Агульны агляд і ацэнка адносінаў і дыялогаў Праваслаўнае Царквы з іншымі Хрысьціянскімі Цэрквамі і Вызнаньнямі, як таксама і з Сусветнай Радай Цэрквяў.

4. Разгледжаньне тэмы сумеснага з усімі хрысьціянамі съвяткованьня Пасхі ў акрэсленую нядзелю.

III. Нарада працавала на пленуме і ў Камісіях, ды адзінадушна прышла да наступных вырашэнньняў:

- а) Каб будучы Святы і Вялікі Сабор займаўся аблежаваным лікам тэмаў, у прыватнасці наступнымі: 1) Праваслаўная Дыяспара; 2) Аўтакефалія і способ яе апавяшчэння; 3) Аўтаномія і способ яе апавяш-

чэнья; 4) Дыптыхі; 5) Пытаныне агульнага Календара; 6) Перашкоды да сужэнства; 7) Даастасаваныне царкоўных пастановаў для пастоў; 8) Адносіны Праваслаўных Цэрквай да іншага Хрысьціянскага съвету; 9) Праваслаўе і Экуменічны рух; 10) Уклад памесных Праваслаўных Цэрквай у шанаваныне ідэяў міру, свабоды, братэрства і любові між народамі і ўхіленыне дыскрымінацыі.

б) Каб выконваўся устаноўлены IV Усеправаслаўнай Нарадай падрады падрыхтоўкі і распрацаваныня тэмаў з усіх стадыяў, апрача першае стадіі, паводле якое тыя, хто бярэ на сябе першую падрыхтоўку тэмаў Царквы, прыносяць яе тля далейшай міжправаслаўнай перапрапискі. як рэзультат чиста навуковай працы, а не як асабісты афіцыйны царкоўны пагляд на даную тэму, каб была свабода дыялогу на міжправаслаўным узроўні.

IV. Разам з тым, Нарада зрабіла агляд і ацэну дасюлецнага працягу багаслоўскіх дыялёгau паміж Праваслаўнай Царквою і Цэрквамі Англіканскай, Старакатализмай ды Стрымі Ўсходнімі Цэрквемі і вырашыла працягваць і актывізаваць гэтыя дыялёгі, асабліва задаўнены дыялёт з Старадаўнімі Ўсходнімі Цэрквамі.

У адносінах да Рыма-Каталіцкай Царквы, з якой багаслоўскі дыялёт знаходзіцца ў стадыі падрыхтовы, Нарада вырашыла актывізаваць працу ў устаноўленай для гэтага міжправаслаўнай камісіі.

Нарада вырашыла мець тэму дыялёгу і з Лютаранской Царквой ды ўстановіла для гэтага спэцыяльную Міжправаслаўную Камісію.

Нарада асабліва займалася тэмаю месца Праваслаўнае Царквы на агул у Экуменічным руху, а таксама ў Сусьеветнай Радзе Цэрквай. Каб аказаць большую прыслугу справе экуменічнага хрысьціянскага адзінства, пры поўным захаваныні сваіх экклезіялагічных прынцыпаў, Нарада вырашыла браць актыўны ўдзел у экуменічным руху супрацай у ўсіх праявах, і зрабіць свой ўдзел у Сусьеветнай Радзе Цэрквай як найбольшым актыўным.

Апрача таго, Нарада выказала пажаданыне Праваслаўнае Царквы спрыяць міжрэлігійнаму ўзаемаразуменію і супрацоўніцтву, а праз гэта — ўхіленню фанатызму з любога боку. Такім чынам, у захаваныні ідэі свабоды, судружнасці народаў і міру на ўсім сьвеце ў імя служэння чалавеку, незалежна ад расы й рэлігіі, Нарада вырашыла супрацоўніцаць з іншымі, паміма хрысьціянства, рэлігіямі.

V. Нарада спэцыяльна займалася пытанынем адначаснага съвяткаваныня Пасхі ўсім хрысьціянамі. І ў прынцыпе выявіла існуючае ў Праваслаўнай Царкве жаданыне выкананы гэта. Аднак, у справах адзінага выражэння хрысьціянства, Нарада сур'ёзна бярэ на ўвагу практику Старожытнае Царквы, як яна існавала на Ўсходзе, і вынікаючыя з гэтага пастырскія цяжкасці; а таксама ўважае на іншыя, існуючыя на Захадзе, праваслаўныя пастырскія патрабаваныні. Дзеля таго, для збалансаваныня падыходу да пастаўленага пытаныня Нарада вырашыла: перад тым, як рабіць якое-б ні было пасыпешнае ў гэтым пытаныні ўсеправаслаўнае вырашэнне, грунтоўна яго вывучыць з усіх бакоў. І таму адобрала вырашэнне даручыць Сакратарыяту для падрыхтоўкі Святога й Вялікага Сабору, якмага хутчэй, склікаць для гэтага Канфэрэнцыю, у якой прынялі-б удзел адпаведныя архіпастыры, кананісты, астрономы, гісторыкі і сацыялёгі і якая падасыць вынікі свае працы праз Сакратарыят на будучую Перадсаборную Усеправаслаўную Нараду.

Першая Перадсаборная Ўсеправаслаўная Нарада, бяручы на ўвагу ўспомненія вырашэнныні, мела на ўвазе тры мамэнты: даць пазытыўнае

СВЯТОЙ ПАМЯЦІ

ФІЛАРЭТ РОДЗЬКА

быў змабілізаваны ў армію і накіраваны ў ахвіцэрскую школу ў Ораніенбайме каля Петраграду. Пасля заканчэння гэтае школы быў адпраўлены на фронт, дзе браў удзел у шматлікіх баёх, быў ранены і затручены газам.

Адразу-ж пасьля дэмабілізацыі ў 1918 годзе Ён вярнуўся да настаўніцтва і атрымаў працу ў мястечку каля Мазыра. У 1919 годзе ажаніўся з настаўніцай Верай Гулевіч, якая працевала на месцы ягонай папярэдняй працы ў Грычынавічах.

У 1921 годзе вярнуўся ў родную вёску Вераскава, як настаўнік, і ў хуткім часе атрымаў становішча Кіраўніка Школы. Там і працеваў аж да другой сусветнай вайны.

Калі ў 1942 годзе заіснавала магчымасць адчынення беларускіх школаў, Ён неад'ядна прыступіў да працы выкладчыкам у Наваградзкай Настаўніцкай Сэмінарыі. У 1943 годзе перайшоў у новазаснаваную Беларускую Прагімназію, займаючы там становішча Дырэктара. У выніку ваенных падзеяў у 1944 годзе, разам з тысячамі суродзічаў, апынуўся са сваей сям'ёй у Нямеччыне.

На эміграцыі ў Нямеччыне, пасьля заканчэння вайны, улучыўся ў грамадzkую нацыянальную працу, як адзін з найбольш актыўных працоўнікоў.

У хуткім часе пасьля прыбыцця ў ЗША ў 1949 годзе, Філарэт зноў пачаў нястомнную грамадzkую і нацыянальную дзеянасць. Ён быў адным з закладчыкаў Аддзелу БАЗА ў Нью Джэрзі і ягоным паўголетнім Стар-

пасуненне тэме Святога і Вялікага Сабору, пашырап'я і ў далейшым міжхрысьціянскія адносіны і экумэнічны рух з метай хрысьціянскага адзінства, і пры помачы верацярпімага міжрэлігійнага супрацоўніцтва служыць чалавецтву, яго адрозненай, унікальнай і непаўторнай чалавечай асабовасці.

ПАДЗЯКА

Ня маючы магчымасьці асабіста падзякаваць усім, якія адведвалі мяне ў госпіталі, я гэтым складаю шчырую падзяку: Най-пачаснейшаму Ўладыку Мікалаю, пратаярэю Васілю Кендышу, пратаярэям Сыцяпану, Хведару і Сыцяпану з Украінскае царквы, а. Рыгору і а. Максіму, пратадыякану Mixасю. Асаблівую-ж падзяку выказваю сястры Іры Смірноў-Каліяда, якая найбольш спрыгчынілася для ўратаванья майго жыцьця. Сардэчна дзякую Старшыні і сябром Парафіяльнае Рады, С-ву Ягодзік, С-ву Гумен, Радзюк, Дурэйка і ўсім Дарагім Парафіянам, якія сваімі адведзінамі ўзмацнялі ў мяне надзею на выздараўленне, — усім якія ўпрыгожвалі маё бальнічнае ложка прыгожымі жывымі кветкамі, ці ў форме прысланых картак выказалі свае пажаданьні. Шчырае беларускае дзякую.

Няхай Госпад Бог паблагаславіць усіх на шчасльіве і доўгае жыцьцё. З любоўю ў Хрысьце Ісусе Спасе нашым,

✚ Мітрапаліт Андрэй

шынёй. Ён першы пачаў працу ў Беларускай Сыботнай Школе, і перадусім ягоная заслуга ў тым, што сёньня цэлае амаль пакаленіне ягных выхаванкаў гаворыць, чытае і піша пабеларуску. Ён таксама быў больш як 10 год Старшынёй Сэктару Рады БНР у Нью Джэрзі.

Але хіба найбольш працы, вытрываласьці і цярпілівасьці Ён паклаў, кіруючы нязменна царкоўным хорам, ад часу заснаванья Парафіі ў 1951 годзе і аж да хваробы, якая папярэджвала Ягоную съмерць.

Дык ня дзіва, што на апошніяе разьвітаньне з Ім съпяршта ў Царкве Божае Маці Жыровіцкае, а пасля на Беларускім Магільніку ў Іст Брансвік, нягледзячы на працоўны дзень 8 сакавіка, прыбыла шматлікая грамада суродзічаў і прыяцеляў-чужынцаў. І ня дзіва, што для Яго было зложана так шмат кветак.

Пасля Чыну Адпіаванья, якое праводзілі — а.а. Пратаерэй Васіль Кендыш і Наставець Царквы Аляксандар Яноўскі, — сябры-радныя акрылі труну Бел-Чырвона-Белым Сыцягам.

Даўгі караван самаходаў накіраваўся на Беларускі Магільнік, дзе была адпраўлена кароткая Заўпакойная Багаслужба. Пасля кароткіх прамоваў і адсіпівання жалобнага маршу „Сыпі пад курганам”, Ён назаўсёды пакінў нас, кладучыся на вечны супачынак на „кавалачку беларускай зямлі”, як зазначыў адзін з прамоўцаў.

Дык няхай Усемагутны прыйме Ягоную душу у Ўладарства Сваё, і няхай гэты „кавалачак беларускай зямлі” будзе Яму пухам.

Пасля паховінаў Сям'я Нябожчыка запрасіла прысутных на Жалобны Абед, на якім было звыш 100 асобаў.

Трэба зазначыць, што некаторыя Суродзічы і Прывяцелі злажылі гравшовыя ахвяры ў памяць Нябожчыка, заместа кветак на Яго магілу. Поўная сума ахвяраў — \$760.00. Гэтыя грошы паводле жаданьня Ўдавы Нябожчыка разьмеркавана наступна: на Царкву Божае Маці Жыровіцкае ў Гайлэнд Парку \$400.00, на Кансысторыю БАПЦарквы \$185.00, на газету „Беларус” \$160.00, і паводле пажаданьня ахвярадаўцаў, на Паніхіды за супакой Ягонае душы \$15.00.

В. С.

З ПАНЯВОЛЕНАЙ БАЦЬКАЎШЧЫНЫ

„ПЕРАТВАРЭНЬНЕ ПРЫРОДЫ”

Надыйшоў юбілейны год бальшавізму — 60-лецце Кастрычніцкай Рэвалюцыі. І пачаліся ў прэсе такія хваласьпевы і такая ілжа-лухта, што нудна становіцца, чытаючы. Асабліва хлусьня гэтая выпучваеца ў выданнях спэцыяльна-агітацыйных, прызначаных за межы СССР, як, прыкладам, у беларускай агітцы „Голос Радзімы”, дзе гэту „Кастрычніцкую” называюць рэвалюцыяй стварэння. Стварэння, але чаго? Абсолютнае няволі, рабства, мадэрных „псіхушак”, для ператварэння на туры чалавека.

Захапіўшы ўладу, бальшавікі і заняліся гэтым „ператварэннем”, перадусім — звычайнага чалавека ў так званага „савецкага чалавека”. І вядзеца гэтая акцыя настырліва, брутална, каб сваею наглаю ілжою аблытаць кожнага чалавека, ад старога і да малога. Іншая рэч, якія вынікі гэтай „ператваральнай” акцыі: усьцяж наростае агідлівасць да бальшавізму і жаданыне пазбавіцца ад гэтае пошасці. Ператварэнне-ж прырэты адбываеца праз бязглудзе гаспадараўне. У ўсёй сваёй дзейнасці бальшавікі базуюцца на ленінскіх запаветах і ленінскай „наўуцы”. У аснове-ж ленінскае „наўуки” ляжыць зло, разбурэнне, а затым — ілжа. Дык з разбурэння пачыналася, і разбурэнне працягваеца. А ў прэсавых агітках бальшавіцкае пропаганды гэта называюць „стварэннем”.

Раней гаварылі: лясы — нашае багацце. І праўда, краіна нашая была багатая лясамі, асабліва прыгожыя былі бары з гонкімі стройнымі соснамі. Любыя былі яны народу; слова — бор (бары) вельмі часта ўпаміналася ў творчасці народнай. Цяпер лясы нашыя ўжо „ператвараныя”, спляжаныя. Няма ўжо тых бароў, дзе сосны з небам гаварылі. Дарэчы прыпомніць: бадай, з дзясятак гадоў праішло, калі трапілася прачытаць у бальшавіцкай-же газэце — Менскай „Звязызде” — артыкул „Сасна пакідае лес”. Камусь забалела сэрца, і пішучы, за кожным абзакам паўтараў: „Сасна пакідае лес”, як у малітве. Цяпер пра гэта ўжо ня пішуць, — ужо сасна пакінула лес; асталася можа толькі ў запаведніках. Ды ня толькі сасна, тая баравая, карабельная, — спляжаныя, павысяканыя і тыя дзялянкі лесу, дзе лес быў насаджаны за нашую памяць і быў яшчэ замалады тля ўжытку будаўлянага. У тых маладых лясох было безыліч грыбоў баравікоў, што і ў пазію нашую трапілі. Цяпер тыя плошчы або дзікім мяшаным хмызняком пазарасталі, або сонцам высмаленыя аголеныя лысіны. Штось ня чуваць, каб людзі ягады зьбіраць хадзілі, якіх было так шмат у нашых лясох, і якія давалі добрае харчо-вае прыспор'е людзям улетку.

Барбарскае выпляжванье лясоў і бесталковая асушка падмоклых грунтаў і балот спрыгчыняеца да пасушэння клімату, агульнага зъмяншэння вільготнасці краю, аbnіжэння грунтовых водаў. Мялеюць рэчкі. Нёман катастрафальна ўпадае. Мясцовыя людзі гавораць, што ў вярхоўі праз некалькі дзясяткаў гадоў астанецца толькі знак, дзе ён быў.

Абмяленыне рэчак і зьніжэныне вільготнасці спрыгчыняеца да тібласці лугоў. Цяпер у прэсе палсавецкай, падганяючы калгасынікаў да загатоўкі харчоў жывёле, пра сена штось і ня пішуць, нібы яго ѹзусім няма. Налягаюць на сілас. І дзіва: на сілас сеюць на палёх жыта. Якая рацыя займаць ураджайныя палі засевамі пад сілас? То-ж на Беларусі клімат не дазваляе зьняць другі ўраджай у тым самым годзе. А чаму так

робіцца? Адказ можа быць толькі адзін: карміць жывёлу няма чым. І разважаючы, прыходзіш да выснаву, што лугі ўжо перапсаныя можа яшчэ горш, як лясы. І вось-жа, якраз у пацверджанье гэтага падаслалі нам з Менску агітку „Голас Радзімы” (№ 7, 17-га лютага 1977 г.), дзе з нясумленай ілжывай пахвальбы вынікае, аднак, і наяўны стан лугу і сенажацця.

Ветама, што гадоўля жывёлы ў калгасах зводзіцца да мізэрнасці. А коней выціснулі машыны. Тымчасам кожны год у другой палове зімы пачынаюцца бедаваныні пра нястачу кармоў жывёле. Даік і вырабленыне натуральнага жывёльнага гною на палі зыйшло амаль да нязначнасці. Тымчасам штучнае мінеральнае ўгнаенне ў голым грунце нічага не паможа, патрэбна арганічнае пасіленне. І тут — „Голь на выдумки хитра” — важуць расейцы: ведаючы, што на лугах вялікія паклады торфу, узяліся за яго здабыванье, перадусім для ўгнаенне палёў, а і на іншы ўжытак. Далей няхай гаворыць агітка. Будзем выпісваць факты. Вось, — з артыкулу „Зямля ў пашане”, а якая „пашана”, то будзе відаць: — ..У рэспубліцы штогод выбывае з прамысловай распрацоўкі каля 10 тысяч гектараў тарфянных радовішчай і кар'ераў карысных выкапняў (гліны, пяску, гравию і інш.).”

Па гэтым выказваюцца клопаты, каб неяк замазаць гэтыя руіны землянія...

„За апошня пятнаццаць гадоў калгасамі, саўгасамі і лягасамі прынята пасяль рэкультивацыі звыш 120 тысяч гектараў выпрацаваных тарфянікаў і кар'ераў карысных выкапняў. Як паказалі праверкі, больш за 80% прынятых плошчай выкарыстоўваюцца па прызначэнню. Астатнія плошчы выпрацаваных тарфянікаў яшчэ праходзяць бялягічную рэкультивацыю, гэта значыць — аднаўленне ўрадлівасці, азеляненне”.

Відаць з гэтага, што „бялягічная рэкультивацыя” палягае на тым, што чакаюць, пакуль там нешта само вырасце, бо вось пахваліцца ня могуць, як выкарыстоўваецца цяпер той абрабаваны грунт; а пра сена маўчаць.

„Тарфянія радовішчы — важнейшае багацьце рэспублікі. (Лясныя багацьці ўжо пераглумленыя — рэд.). З гэтай каштоўнай сыравіны вучоныя пралануюць атрымліваць дзясяткі рэчываў. Зараз гадавая здабыча торфу перавышае 40 мілёнаў тон. (Падкрэсленне нашае — рэд.). Яго выкарыстоўваюць як паліва, як угнаенне для палёў, для хімічнай і бялягічнай перапрацоўкі. Дзяржайны камітэт па ахове прыроды даўбіаецца спыненням ў хуткім часе выкарыстання торфу на паліва і частковай замене яго арганічнымі азёрнымі сапропелямі для ўгнаення палеткаў.

Чамусьці для ілу і гразі ўтварылі назоў з мовы грэцкай: сапрос — гнілі, пелёс — гразь; з гэтага — сапропель. Гэтую „сапропель”, як падае БЕЛСЭ, ужываюць і на падкорм жывёле.

„Каля двух мілёнаў гектараў ворных зямель, трэцяя частка усёй ураблянай у рэспубліцы плошчы „падвяргаецца” (чужаслоўе нашае — рэд.) воднай або ветравой эрозіі.

Нарэшце трэба сказаць, што бальшавізм — найгоршая эрозія на сьвеце між людзей, і гэтая эрозія перадаецца і на зямлю. У лік гэтых двух мілёнаў напэўна ўваходзяць зглумленыя рабаўнічым гаспадараннем плошчы.

Карацей кажучы, лугі перапсаныя, і важнейшага натуральнага харчу жывёле — сена, блізу што няма.

Што-ж робіцца на палёх? Кажуць, бяруць ураджай па 25-30 цэнтнераў з гектара. Можна паверыць, калі гаворыцца пра паасобныя гектары,

адмыслову прыгатаваныя. Але колькі тых гэктараў, якія даюць ураджай па 25-30 цэнтнараў?

Вядома з прыватных вестак, што вялізарныя плошчы ворных зямель запушчаныя. З гэтых плошчаў сяляне нашыя збиралі навет на дрэнныя ўраджай жыта з дапамогай лубіну; а падгнойваючы хлеўным гноем вырошчвалі і картофлю ды агародніну на ніжэйшых мясцінах. Сеялі грэчку, пашыраная ўжо была кармавая трава сэрадэля; пачалі практикаваць засевы кармавой морквы — гэта гайтага найлепшага харчу жывёле; і морква на тых лёгкіх грунтах пры добрым даглядзе давала на дзіва добрыя ўраджай. Цяпер тыя грунты пакрыліся, як кажуць, чым Бог паслаў — пазарасталі хмызынякамі. Атрымліваецца навет анекдатычна. Селянін, ня лічачыся з затрачанай працай, даваў з тых плошчаў, хоць і пры слабых ураджаях, паважную колькасць хлеба ды іншых пажыткаў, — калгас, зрабіўшы ablічэнныя працы ў выдаткаў, дае цыфры — спажывайце.

Селянін ня лічыў затрачанай працы. Для яго гэта праца была жыцьцём яго і маствацтвам яго і ўцехаю. Гэткія гаспадары пры адпаведных умовах маглі-б ператварыць край у сад. Але дзе яны? Абазваўшы іх кулакамі, аснаваложнік бальшавізму паставіў іх у першую чаргу за буйнымі земляўласынкамі. А калі земляўласынік мог уцячы, то ў селяніна думкі пра ўцёкі ня было. Многа іх палягло, зньявленых у тым пякельным „Архіпелагу Гулагу”. І косыці іхныя расьсеяныя па сібірскіх разлогах. На ўспамін пра іх астaeцца толькі сказаць: — Памяні іх, Госпадзе, у Уладарстве Тваім!

Калгас не ўзгадаўвае работніка на зямлі: з яго ўсякаюць, як з зачумленага места. Прымус, гвалт і штандарт ня выклікае зацікаўленыя працай. Гэта яго пахвальба ўраджаямі па 25-30 цэнтнераў — выяўленыне ілжы, на якой закладзены бальшавізм. Калі-б па ўсім СССР з усіх хлебадайных грунтаў збиралі ўраджай па 25-30 цэнтнараў, то ня ведалі-б, дзе дзяяваць хлеб. А ў запраўднасці — крамлёўскія „храбрацы” енчачы перад урадамі „капіталістычных” краін, каб выенчыць затанна хлеба, і закупліваюць дзесяткамі міліёнаў тон.

На Беларусі землі пераважна лёгкія, вымагаюць частага гнаення. І селянін-гаспадар ведаў лепш за вучонага агранома цану гэткага рэчыва, як жывёльны гной. А пры досыці вялікай наяўнасці лугавых і паплаўных сенажатных грунтаў сама прырода кіравала гаспадара да гаспадаркі ролні-жывёлагадаўлянай. Кажны гаспадар стараўся дзяржаць колькасць жывёлы, прыраўноўваючыся да колькасці абраблінага праз яго грунту, і жывёльны гной быў аснаўным арганічным пасіленнем лёгкіх мінеральных грунтаў. Цяпер рабаўнічая систэма ўсе зьмяніла. Жывёлу няма чым карміць, зямлю няма чым засіляць, а чалавеку дастаць кавалаў мясо — цэлая проблема.

Як відаць, тарфяныя паклады падыходзяць да вычарпаныя, калі старшыня дзяржаўнага камітэту аховы прыроды таварыш Варанцоў*) аўтар артыкулу „Зямля ў пашане” у памянёнай агітцы „Голос Радзімы” — раіць лезьці плюхацца ў азёрах, даставаць тую „сапропелю”. Карціць яшчэ затруціць жыцьцё і ў азёрах.

Ператварэнныне ўсюды. Ператварэнныне краю ў пустыню . . .

C-ki

*) Варанцоў Аляксей Іванавіч, нарадзіўся ў 1916 годзе ў вёсцы Казацкае, Сумскае вобласці ў сям'і агранома. Скончыў Беларускую сельска-гаспадарскую Акадэмію. Працеваў у гаспадарчых і партыйных устаноўках на Беларусі. Зарабіў узнагароды — 8 ордэнаў і 8 мэдаляў.

ПРЫЗНАНЬНІ В. Г. ФУРАВА

У маі мінулага году намеснік Старшыні Савету ў справах рэлігіі*), пры Савеце Міністраў СССР, В. Г. Фураў чытаў даклад у выдавецтве „Большой Советской Энциклопедии” пра работу таго Савету. У дакладзе было досыць шмат нібы праўдзівых звестак з агульнае дзейнасці Савету.

„У рэзультаце атэістычнай акцыі ў СССР асягнуты наступныя вынікі:

За апошнія пяць год спынілі існаванье блізу 700 рэлігійных аб'яднаньняў.

Агульны лік праваслаўных цэркваў за гады савецкае ўлады зменшыўся ў 10 раз: з быльых 77676 — засталося 7500. З іх, згодна прызнанью Фурава, больш тысячы толькі лічацца, але не працуць ...

З 1500 стараабрадавых цэркваў дарэвалюцыйнага часу — засталося 300.

З 4200 каталіцкіх храмаў, быльых у Прыбалтыцы перад далучэннем яе да СССР — захавалася 1000.

Сярод 4000 ціпераційных сектанцкіх аб'яднаньняў, з агульным лікам вернікаў 400.000 ,ляяльніх да савецкае ўлады толькі 60 працэнтаў. 1200 сектанцкіх аб'яднаньняў існуюць нелегальна, і большасць з іх маюць антысавецкую наўгаранасць: „запраўдна-праваслаўныя хрысьціяне”, „раскольнікі”, баптысты, адвентысты, інакенцеўцы (у Малдавії), мурашкаўцы. Паводля дадзеных савецкага друку, у паваенныя гады ў СССР было шмат іншых сектанскіх угрупаваньняў, але ў гэтым пераліку яны чамусь не ўпамянуты.

У рэспубліках, дзе пашыраны Іслам, з быльых 24000 мячэцяў засталося 1000; з іх толькі 300 зарэгістраваных; іншыя, паводля прызнанья Фурава, дзейныя напалову.

З 5000 гэбрейскіх сінагог засталося 200; зарэгістраваных толькі 92.

Усіх духоўных навучальных установаў — 15. Яны „не пакрываюць запатрабаваньняў, і навет не забяспечваюць простага папаўненьня кадраў” сіячэннаслужыцеляў. На 7500 праваслаўных цэркваў у наяўнасці ўсяго 5900 сіятароў. Кандыдаты на ўступ у духоўныя школы ёсьць. Фураў кажа: „на кожнае месца па два чалавекі”. Прыймаюцца подля конкурсу. І тут цікавая заўвага Фурава, што „прыимальная камісія многіх бракуе — напрыклад, уважаючи на стан здароўя альбо „одержимых рэлигіей”. Відочна „одержимых рэлигіей” адносіцца да тых, хто пасвячаецца да запраўднага сіятарскага служэння.

Лютаранская храмы забяспечаныя пастарамі толькі на 50 працэнтаў.

У краі (СССР — рэд.) маецца толькі 50 рабінаў. Глаўным рабінам, па съмерці папярэдніка стаў Якаў Фішман, якога знайшоў сам савет у справах рэлігіі.*)

Для буддыстаў была адкрыта школа ў Улан-Удзе; у краі ўсяго два дацаны-манастыры (да разгрому буддыйскай царквы было 39 манастыроў — рэд. — „Рэл. і Атэізм у СССР”).

У СССР ёсьць 48 рэлігіяў і рэлігійных плыніяў; 16.000 „абшчын” усіх культав. І тут Фураў падае дзіўную заўвагу: — „але ў друку мы падаём лічбы 20.000, каб антысаветчыкі ня крываці, што веру зьнішчачуць”.

*) Старшыня з 1966 году В. А. Кураедаў.

*) Паводля заявы старшыні амэрыканскага камітэту абароны ізварільцаў у СССР С. Лайэля, у Маскве толькі адна сінагога, і Я. Фішман, адзіны рабін у СССР.

Далей ідзе другое адкрытае прызнаньне дакладчыка. Савецкае душавенства розных веравызнаньняў мае сувязь з 82-ма краінамі сьвету, пасылае туды сваіх прадстаўнікоў — і ніводнага „невозвращенца”.

Фураў тлумачыць гэта „нормальнымі” суждносінамі між дзяржаваю ў царквою. Што савецкае сівятарства тлумачыць сваёй „ластве” ня проста пра патрыятызм, але пра савецкі патрыятызм, падтрымлівае савецкую ўладу...

Дзеля таго, тлумачыць Фураў, — дзяржава лічыць магчымым падтрымліваць царкву палітычна. І тут-же, — „але, разумеецца, ня спыняе ідэялягічнай барацьбы супраць яе”.

Ад. рэдак. Г. Царквы. Думаецца, што пададзеныя лікі збліжаныя да праўдзівых. Але дакладнасьці, пэўна, няма. Паказваюць навет гэта акругленыя лікі — усё ў тысячах. Що-ж да пададзеных лікau выкананыя царкоўных трэбаў, як хрышчэння народжаных (у 1970 г. — 19%) ці вянчаньня сужэнцаў (у 1975 г. — 2,5% з агульнага ліку ўвайшоўших у сужэнства), то тут ад праўды напэўна далёка. І зусім ня можа быць ніякага праўдападабенства ў падзеле на веручых і ня веручых, альбо лаяльных і нелаяльных да ўлады савецкай. (Пададзена вернікаў: у местах — 10-15 працэнтаў, у вёсках — 20-25). Высланыне-ж афіцыйных прадстаўнікоў у 82 краіны ад афіцыйнае савецкае царквы выразна паказвае, як „царква аддзелена ад дзяржавы!” І мэта высланыя тых прадстаўнікоў — разбурэнье цэркви!

(Паводля: „Рэлігія і Атэізм у СССР”. Мюнхен, Лістапад, 1976)

3 БССР

У Беларусі ўсьцяж праводзіцца здушэнье нацыянальнага і рэлігійнага жыцця. Большасць праваслаўных і каталіцкіх храмаў закрыты. Каталікоў, якія жадаюць атрымаць духоўную асьвету, выпраўляюць у Рыгу; але там, як і сярод латышоў, — праводзіцца „строгий отбор”: прыймаюць толькі тых, у каго „слабыя харектар і гунткі хрыбет”. Часта судзяць евангельскіх хрысьціян-баптыстаў і асуджаюць на доўгія годы ў канцэнтрацыйныя лягеры.

Як удалося нядаўна даведацца, у астатнія часы адбылася масовая дэпартация беларусаў у Карэла-Фінскую ССР. Іх лік мясцамі ўжо дараўноваецца да ліку тубыльцаў-карэлаў. Гэтыя-ж тубыльцы, жартуючы, называюць сваю распబліку „Карэла-Мінскай ССР”, замест Карэла-Фінскай. Цяпер зразумела, чаму ў Беларусі няма свайго „саміздану”, ані арганізацый, які-б змагаліся за права чалавека. Беларускі актыў — вонкаках рубяжоў свае радзімы. (Паводля: Рэлігія і Атэізм у СССР, № 12, 1976 г.).

(Цяжка верыць, што адбылася гэткая масавая дэпартация. Але-ж, пад большавізмам творацца рэчы і не верагодныя. — Рэд.).

ПАПРАЎКА

У паліярэднім 46-м нумары „Голас Царквы” ў сьпісе ахвяраў — Лёндан-Англія — аказаліся недакладнасьці, а пайменна: Н. Ласоўскі ахвяраваў 2 фунты; пралупшчана прозвішча П. Асіповіча, які ахвяраваў 2 фунты, а замест яго ўпісана прозвішча М. Чаеўскага другі раз. За недакладнасьць перапрашаем.

Т. Л.

У ВЫГНАНЬНЕ

Бывайце, любыя
 Загоны Беларусі!
 Ў выгнаньне еду я,
 Мой любы, родны край...
 Апошні раз
 На нівы падзіўлюся,
 Скажу апошняе —
 „Радзімыя, бывай!...”

Травой пажоўклаю
 Сухія сенажаці
 Ад ветру восенскага
 Сумна шалясьціць,
 Бы адзінокая
 Заплаканая маці
 Хавае роднае
 Апошняе дзіця.

Ці съніў, ці ведаў хто,
 Што ў гэтакую восень
 Пакіну вас...
 Бо я — ваш верны сын;
 Здаецца мне,
 Што жоўтае калосьсе
 Паціху плача
 Кроплямі расы.

А так цудоўна
 Ў гэтую пару
 Саткала восень
 На палі абрус!...
 Цягнік імчыць
 Апошнім касагорам,
 І прамільгнула
 Маці-Беларусь.

**

Ой ня раз матуля варажыла,
 Пад акном сядзела унаучы.
 Ой ня раз, гаротніца, тужыла,
 Прыглядалася часамі ў далячынь.

Прыйглядалася, аж вочы праглядзела,
 Але сын қаханы ня ішоў;
 Толькі ў хату месяц жоўта-белы
 Пасылаў праменінья дзіўны шоўк.

Пад вакном, за выцьвілай, за брамай
 Расьцьвітаў ізноў прыгожы май.
 Трэйці год, як сына ўжо забралі,
 Трэйці год, як роднага няма.

Як забралі, весьці не пачула...
 І на твары роспач і адчай.
 Трэйцы год, як бедная матуля
 Перастала спаці па начах.

Поўнач. Стукнуў хтосьці. Хто там?
 Гэта сон... Але-ж паслья сама
 Выбягае хутка за вароты —
 Прыйглядаецца... глядзіць вакол... няма.

Той-жя ночы дзесьці на чужыне
 Родны сын яе навек спачыў.
 І дарма матуля варажыла,
 Пад акном сядзела унаучы.

ПАСЬВЯЧЭНЬНЕ ПОМНІКА У МЭЛЬБУРНЕ,

Урачыстае пасьвячэнье Помніка „На вечыны ўспамін спачылых усіх ведамых і няведамых Беларусаў” адбылося ў суботу 27-га лістапада 1976 г. на беларускім магільніку ў Мэльбурне, у Аўстраліі.

Пры пасьвячэнні саслужылі: Настаяцель мясцоваз Парафіі БАП Царквы мітр. прат. Александар Кулакоўскі, а. С. Каракамбос — Кіпрынскае Праваслаўнае Царквы і а. Тэодар — Эгіпскасе Праваслаўнае Царквы. Прыйсунічалі таксама — а. Даргавіле, прадстаўнік Віктарыйскага Консулу Цэрквай, Др. Баныэй, дырэктар Аўстралійскай Рады Цэрквай з аддзелу перасяленцаў і дырэктар магільніку. Прадстаўнікі Арміі Збаўлення (Сальвейшэн Армы), добрачыседзкіх супадносін і іншыя. Прыйсунічала каля 300 асоб. У часе пасьвячэння Помніка і паніхіды прыгожа пляю

царкоўны хор. Чатыры юнаці — Ян, Андрэй, Антон і Дэрыл — прыслужвалі ў сьціхарыках з сьевечкамі і кадзілам, а таксама маленякія дзячычынкі — Ліза, Аньютка і Каця — ў нацыянальных вопратках, трymалі вянок з жывых, бел-чырвона-белых кветак, перавязаны нацыянальнымі стуж-

Святарства пры пасьвячэнні Помніка.

З-прав. баку: Айцец С. Каракамбос, Прат. А. Кулакоўскі, Айцец Тэодар.

камі, і пры плянъні **Вечная Памяць** палажылі на Помнік. Сястра Тамара — яна-ж Скарбнік Сястрыцтва пры парафії БАПЦарквы ў Мэльбурнне — прачытала прынагоднае слова паангельску.

Пасыль пасвячэння Помніка госьці і большая частка суродзічаў спажылі супольны пачастунак, падрыхтаваны рукамі нашых няўтомных жанчын-сястрыцтва, тут-же непадалёку ў скаўцкай залі. Падчас пачастунку прамаўлялі: дырэктар магільніку др. Баныэй, сястра Анна, ды матушка Тышкій. Вельмі прыемна было бачыць нашых жанчын і дзяўчатаў у нацыянальных вопратках — гэта пакінула вельмі добрае ўражанье ў прысутных. З радасцю трэба адзначыць, што Помнік пабудаваны дзякуючы непахіснаму намаганью і няўтомным выслікам Сястрыцтва Парафіі БАПЦ у Мэльбурнне, у паразуменіі і супрацоўніцтве з Настаяцелем і Парафіяльной Радай, ды палтрымцы сумленных суродзічаў і прыяцеляў.

Усім, хто спрычыніўся да пабудовы агульнага Помніка на беларускім магільніку ў Мэльбурнне, Аўстралія, матарыяльна, словам і чынам, належыцца шчырае беларускае дзякуючы.

ХРОНІКА

За прыкладам мінулых год, згодна нашага звычаю і традыцыяў, кіраўнік Парафіі БАПЦ а. Аляксандар наведаў хаткі суродзічаў-парафіянаў з Іарданскай вадой. Пацяшальным ёсьць, што нашы суродзічы памятаюць і пераказваюць малодшаму пакаленіню нашыя багатыя, хвалы годныя традыцыі і звычаі — ствараюць магчымасці для выкананія гэтага духовага абавязку.

23. I. 1977 г. а. Аляксандар, настаяцель памеснай Парафіі БАПЦ ахрысьціў Біянку Ілібасіч, дачку Драгана і Кармэн Ілібасіч. Няхай Усемагутны Уладар абдорыць Біянку добрым здароўем, каб хутка расла на Славу Бога, радасць і пацеху бацьком.

6-га лютага 1977 г. адбыўся чарговы Справаўдзачна-Перавыбарчы Парафіяльны Сход. На Сходзе, які распачаўся супольнай малітвай „Ойча Наш”, прысутныя вернікі з задаваленнем выслушалі справаўдзачы: Старшыні, Скарбніка, Настаяцеля. Сход адабрыў дзеянасць Параф. Рады, удзяліўшы абсалюторыном з падзякай. Принята рад пастановаў, якія паслужаць далейшаму разьвіццю Парафіі. Дай Божа.

11-га лютага 1977 г. Царкоўным шлюбам уступілі ў сужэнства Уладзімер і Анн. Таінства шлюбу ўдзяліў пратаарэй а. Аляксандар. Царква на гэту юрачыстасць была ўпрыгожана лічнымі букетамі жывых кветак, мноствам сівечак. А добра саспіваны хор, пад кіравецтвам бр. Аўгена, мілагучнымі напезамі выклікаў асаблівую ўвагу прысутных суродзічаў і аўстралійцаў, каторыя, магчыма, у першы раз прысутнічалі на падобнай падзеі. Маладой пары, Уладзімеру і Анн жадаем усяго найлепшага, перадусім добра га здароў'я, памыслага, радаснага сямейнага жыцця ды посыпехаў у працы і прадоўжанага веку. Дай Божа!

У Мэльбурнне добра ведамая арганізацыя „Добра-Суседзкіх Суадносін” Good Neighbour Council абвесціла 1977 год годам „Этнічных Народаў”. З гэтае нагэды паасобныя нацыянальнасці знаёміць грамадзтва гораду са сваёю спадчынаю, нацыянальным багаццем — ставяць канцэрты, выстаўкі: алэзынія, пасуды, кніжкі . . .

Мэльбурнская Парафія БАПЦарквы (аддаўна сябра ўспамянулае арганізацыі) паклапацілася пра выкарыстаныне нагоды. Увечары, 1. 3.

ЗЬМЕНЫ У КЛІУЛЕНДЗКАЙ ПАРАФІІ БАПЦ

У сувязі з нядугам Уладыкі Мітрапаліта Андрэя, пастановай Епіскапаў БАПЦ з 23 лютага сёлета, а. Грыгор Кістнэр з Парафіі Св. Кірылы Тураўскага ў Нью Ёрку пераведзены ў Парафію Жыровіцкае Божае Маці ў Кліулэндзе.

ПРАЦЯГ СЫПІСУ АХВЯРАЎ НА КАНСЫСТОРЫЮ БАПЦ ЗА 1976 ГОД.

Бэльгія: Пратапрасьвіцер Аўген Смаршчок — \$119.42.

Парафія ў Адэляйдзе — Аўстралія: Ахвяра бяз прозвішча — \$26.00. Па \$20.00: М. Бурнос, Я. Ролсан, У. Кулініч, В. Бічанін. Па \$10.00: К. Станкевіч, У. Акавіты, І. Руткевіч, А. Садоўскі, І. Якша, В. Лемяшэўскі, Л. Журомскі, П. Пачопка. Па \$5.00: І. Аршанская, М. Кубрак, Сміт, А. Чорнагалан, У. Калесніковіч, К. Ранцэвіч, І. Бразоўскі, А. Пашкоўскі. Па \$4.00: А. Сітнік, В. Зелянеўскі. Па \$3.00: Р. Шпак, Л. Чычэліс. Па \$2.00: П. Трысмаксў, В. Пашкоўскі, Др. В. Міленцэвіч, Е. Ханеўская, А. Паус, В. Дзітман, А. Шараевіч, М. Зэко, В. Яновіч, М. Кандрусік, Я. Дзівак. Па \$1.00: Ф. Мельнік, Т. Фралова, І. Кашкевіч, Я. Піўневіч. Усяго — \$266.00.

Парафія Гайлэнд Парк, Н. Дж. Па \$20: Аўген Лысюк, Янка Лук'янчык. Уладзімір Машанскі — \$15.00. Па \$10.00: а. Александар Яноўскі, Уладзімір Лосік, Генадзі Дубяга. Па \$5.00: Віктар Лосік і Іван Літвінека. Усяго — \$95.00.

З розных мясцовасцяў: Л. М. П. — \$700.00. Др. А. Санковіч — \$100.00. Па \$50.00: Др. Л. Трусэвіч, Др. П. Маркоўскі. Сыцяпан Кірылік — \$25.00. Па \$20.00: Праф. Л. Акіншэвіч, Мікалай Сынека, Павал Драздоўскі. Па \$10.00: Праф. У. Сядура, П. Пікулік, Александар Шастак. Па \$5.00: М. Рагалевіч, А. Багдановіч. Анна Стагановіч — \$3.00. Усяго — \$1028.00.

Парафія Нью Ёрк: Мікалай Заморскі — \$50.00, Міхась Тулейка — \$10.00. Усяго — \$60.00.

Ад рэдакцыі „Голосу Царквы”. Ветлівая просьба да супрацоўнікаў-карэспандэнтаў прысылаць допісы заўчасу. Практыка паказвае, што рукапісы для часапісу павінны быць здадзены ў друкарню для набору за тыдняў пяць да Калядных і Вялікодных Свят для таго, каб да свят можно было часапіс разаслаць. Нажаль, часта бываюць допісы ў той час, калі, на добры лад, часапіс мусіў бы быць ужо разасланым. Гэта ўскладніе працу пры выданьні да немагчымасці. Дзеля таго рэдакцыя зварачаецца з просьбай дасылаць карэспандэнцыі заўчасу.

1977 г., нашыя маладыя танцоркі, са сваім маладым акардыяністым, пачешылі гледачоў танцамі. Варта адзначыць, што здольнасць наших маладых танцораў, адзетых у належна аздобленым адзеніні, выклікалі ад гледачоў бадай найбольш вонескай.

З даўнай мінуласці

ЗЬБІРАЛЬНІК НАРОДНЫХ СКАРБАУ

Сярэднявечча дало Беларусі нямала слаўных імён: Францішак Скарына, Сымон Будны, Васіль Цяпінскі, Сымон Полацкі. У гэтую-ж пару жыў і працаўаў на Беларусі, вывучаў яе напаўзбыты зьбіральнік старадаўніх скарбаў Саламон Рысінскі, які да таго-ж быў паэтам-лаціністым, клясычным філялёгам, педагогам і краязнаўцам. На дасьледчыкаў яму ня вельмі шанавала, таму так мала звестак захавалася з яго жыцця-пісу.

У сярэдзіне мінулага стагодзьдзя С. Рысінскага, як зьбіральніка беларускіх прыказак адкрыў для сябе беларускі паэт Вінцэс Каратынскі. Сучасны польскі фалькларыст Юліян Крыжаноўскі высьветліў некаторыя факты з жыцця філялёга, пашырыў ранейшыя пра яго ўяўленыні.

Хто-ж такі Рысінскі?

Нарадзіўся Саламон (у некаторых крыніцах Самуэль) Рысінскі ў мясцовасці Рысіна пад Полацкам, у 1570 годзе. Спачатку жыў за межамі Беларусі і працаўаў настаўнікам калывінскай школы. Магчыма, здольнага педагога заўважыў Крыштаф Радзівіл і запрасіў да сябе, а можа і па сваёй ініцыятыве ён вярнуўся на Беларусь і асталаўваўся ў мясцечку Любчы над Нёманам. Невядома, ці запісваў раней С. Рысінскі вусную народную творчасць, але тут у Наднёманскай старонцы, паказаў сябе руплівым зьбіральнікам фальклёру. Падарожнічаючы ад вёскі да вёскі, ён запісваў прыказкі, лягенды і паходжаныне назоваў населеных пунктаў, урочышчаў, рак і г. д. Альных прыказак у яго набралася каля дзвюх тысяч. Запісаныя больш за 350 гадоў назад, гэтыя прыказкі і сеньня гучаць свежа і амаль нязменне. „Дзіцё ня плача, матка ня ведае, чаго патрабуе”, „Даўшы рукамі, бегай нагамі”, „Баба з воза, колам лягчай”, „Багаты дзівіца, чым худы жывіцца”, „Учараашняга дня шукае”, „Аднаму падабаецца поп, другому паладзьдзя”.

Усе прыказкі былі выдадзены асобнай кнігай на лацінскай мове („Прафербіорум”). Надрукаваў іх ў сваёй Любчанскай друкарні Пётра Кміта ў 1618 г. Другі польскі фалькларыст Станіслаў Сьвірка лічыць, што кніга Саламона Рысінскага была асабліва папулярнай у 17 ст., і дачакалася некалькіх выданняў”. К. Вайціцкі налічыў іх у 18 ст. чатыры і сам перавыдаў, мажліва ня ўсе, у 1836 годзе ў Варшаве.

Неабходна сказаць пра акружэнне Саламона Рысінскага ў Любчы. Перш за ўсё, гэта Пётра Бласт Кміта, друкар, выдавец і пісьменнік. Пад вершамі ён падпісваўся „Пётр Бластусовіч”. Друкаваў у Вільні, а з 1612 г. у Любчы. Відаць, П. Кміга памёр каля 1631 года, бо ў 1632 г. яго замяніў сын — Ян Кміта (1606-1646). Нягледзячы на пратэктарства Крыштафа Радзівіла, Ян Кміта ў 1638 годзе пакінуў Любчу і перабраўся ў Ракаў, дзе працаўжаў сваю друкарскую справу.

Памёр Саламон Рысінскі ў Даляцічах роўна 350 гадоў назад у 1625 г. Пахаваны ў Любчы.

Польскія дасьледчыкі лічач С. Рысінскага першым у Польшчы параміографам, г. з. зьбіральнікам прыказак. Мяркую, што такое ганаровае права ён заслужыў і ў гісторыі беларускай фалькларыстыкі. Дададзім, што заслугі Саламона Рысінскага ёсць і ў вывучэнні беларускай тапонімікі, бо ён быў сапраўдным краязнаўцам.

Г. Каханоўскі

(„Беларусь”. Менск, 1975, № 10)